

## ПРЕДГОВОР АУТОРА

Прва дужност биографа је да одслика једну појединачну судбину, да напише роман једног живота. Аутор ће се потрудити да исцрта лик свог „јунака“, да осветли његове тежње, дубоке, чак понекад и врло присне. Заинтересоваће се за његово детињство, године образовања, за породичну средину, пријатеље. У случају Франца Јозефа би се онда посебно истичале везе с мајком, надвојвоткињом Софијом, његови сложени односи са супругом, легендарном Елизабетом, и сином, ништа мање легендарним Рудолфом, као и његово пријатељство с Катарином Шрат.

Али сваки живот, чак и врло обичан, део је колективне судбине. Ниједна судбина, чак и најскромнија, не може да се издвоји из друштвеног и политичког окружења. Ова се напомена још више тиче личности којима обично биограф посвећује пажњу: монарха, министара, војсковођа, уметника, јер су они оставили свој траг у историји. Тим пре, кад је реч о Францу Јозефу, „последњем монарху старе школе“, али и наследнику једне од најславнијих владарских породица Европе, чија је судбина, у разним видовима, вековима била тесно везана за историју нашег континента. Тако се и догађаји, који се привидно односе на лични живот, одражавају и на Монархију, за коју носи одговорност. Већ поменути односи с мајком и Елизабетом или Рудолфом то врло добро илуструју. Заиста, чак и у свом приватном животу Франц Јозеф никад не престаје да буде јавна личност. Утолико пре што се у њега појединачно редовно повлачи пред положајем.

Судбина Франца Јозефа укључује природно и време и простор: време, то јест истовремено садашњост и сву тежину векова који су јој претходили; простор, под којим треба подразумевати историјско наслеђе и културу Средње Европе. Његова владавина, дуга преко седам деценија, тиче се, у првом

реду, Јужних Словена, Словенаца, Хрвата и, на споју Средње Европе и Балкана – Срба. Дуго је Хабзбуршка монархија могла за њих да буде бедем или прибежиште пред отоманском претњом. Узмицање Отоманског царства мења прилике у XIX веку, тим више што одговара порасту националних осећања. Зависно од случаја, она приближавају или супротстављају Јужне Словене, а њихов однос према Аустрији постаје некаква међа. Запоседање, а потом и анексија Босне и Херцеговине, само продубљују тај јаз. непријатељство Срба, прикривено за време краљева Милана и Александра Обреновића, избија на светлост дана после 1903. и заоштрава се у ритму криза, које потресају Европу све до 1914. Истовремено, Беч остаје, међутим, у различитим ступњевима, један од стожера, чији културни узор делују у том простору.

Ма каква била осећања која у Србима изазива, ово раздобље јесте део њихове историје. Прошлост не само да није остала у старим књигама, већ је жива, јер су се за владе Франца Јозефа оцртали обриси све сложености изазова, с којим се Србија суочава при крају овог века.

Жан-Пол Блед  
септембар 1998.